

Nr 43.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronoegendomen Åraslöv 15¹ i Kristianstads län.

I en till riksdagen den 20 mars 1953 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 175, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medge, att kronoegendomen Åraslöv 15¹ i Vinslövs socken, Kristianstads län, må — sedan avstyckning skett av ett skogsskifte om cirka 14,3 hektar — säljas till egendomens arrendator friherre M. F. Barnekow för en köpeskilling av 124 000 kronor och på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit i ärendet, samt att det avstyckade skogsskiftet må säljas under hand på villkor som Kungl. Maj:t äger bestämma.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet, i den mån ej därför närmare redogöres i det följande, hänvisa till statsrådsprotokollet.

Genom beslut den 26 januari 1951 lämnade Kungl. Maj:t utan bifall en framställning av domänstyrelsen om att förenämnda kronoegendom måtte efter undantag av ett till egendomen hörande skogsskifte om 14,3 hektar säljas till egendomens arrendator friherre M. F. Barnekow för en köpeskilling av 107 700 kronor.

I skrivelse den 9 januari 1953 har domänstyrelsen förnyat sin framställning om försäljning av egendomen i angivna omfattning till friherre Barnekow. Styrelsen har tillika hemställt, att bemyndigande måtte utverkas för Kungl. Maj:t att besluta om försäljning av berörda skogsskifte.

Egendomen omfattar — förutom skogsskiftet om 14,3 hektar — två inägoskiften (det södra och det norra åkerskiftet) om sammanlagt 40,2 hektar tomt och åker, 0,2 hektar äng och 0,8 hektar impediment. Inägorna sambrukas sedan 1875 med arrendatorn tillhöriga Åraslövs gård, Åraslöv 44¹. Av egendomens hus är endast manbyggnaden, som användes som arbetarbostad, av god beskaffenhet. Övriga hus har arrendatorn erhållit tillstånd att riva. Egendomens taxeringsvärde är 111 900 kronor, varav 100 800 kronor jordbruksvärde och 11 100 kronor skogsvärde. Uppskattningsnämnden har den 17 oktober 1950 saluvärderat inägorna till 107 700 kronor.

Enligt yttrande av lantbruksnämnden den 28 augusti 1950 gränsade inägorna icke mot något ofullständigt jordbruk. Skogsskiftet borde enligt nämndens mening tillföras fastigheten Åraslöv 8⁴ om 9,6 hektar åker, 0,4 hektar trädgård, 5,6 hektar skog och 2,8 hektar övrig mark.

Domänstyrelsen har i sin framställning den 9 januari 1953 föreslagit försäljning av inägorna till arrendatorn för en köpeskilling av 124 000

kronor. Beträffande skogsskiftet ämnade domänstyrelsen — därest bemyndigande utverkades för Kungl. Maj:t att sälja skiftet — underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om skiftets avyttrande sedan detsamma värderats.

Ägaren av fastigheten Åraslöv 8⁴ *Birger Jonsson* har i skrift till Kungl. Maj:t den 21 januari 1953 anhållit att få köpa kronoegendomens skogsskifte, som angränsar hans eget skogsskifte.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

»Av utredningen i ärendet framgår, att kronan tillhörigt användbart byggnadsbestånd å egendomen inskränker sig till mangårdsbyggnaden, vilken emellertid påfordrar grundlig ombyggnad. Därest egendomen skulle säljas till annan än arrendatorn erfordrades därför, att egendomen upprustades så gott som fullständigt med nytt byggnadsbestånd. En sådan kapitalinvestering torde ej kunna förräntas och bör i nuvarande ekonomiska läge undvikas. Egendomen är vidare genom oavbrutet innehav av arrendatorn och hans släkt sedan mer än 75 år intimt förbunden med den av arrendatorn ägda Åraslövs gård, med vilken den sambrukas. Såväl ekonomiska synpunkter som billighetsskäl talar sålunda för att inägoskiftet försäljes till ägaren av denna gård. Jag förordar därför, att i enlighet med domänstyrelsens förslag fastigheten Åraslöv 15¹ med undantag av skogsskiftet försäljes till arrendatorn. Denne har för egendomen erbjudit en köpeskilling av 124 000 kronor, vilket belopp med 16 300 kronor överstiger det anbud han avgav år 1950. Jag finner det nu framförda anbudet godtagbart.

Därest riksdagen bifaller detta förslag om försäljning av inägojorden, bör avyttring ske jämväl av skogsskiftet. Som värdering därav ännu ej ägt rum kan för närvarande icke tagas ställning i denna fråga. För undvikande av omgång torde emellertid, såsom domänstyrelsen föreslagit, av riksdagen böra utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela beslut rörande skiftets försäljning.»

Lantmäteristyrelsen har den 11 november 1953 på utskottets begäran avgivit utlåtande i ärendet. Med anledning av den i propositionen föreslagna avstyckningen av egendomens skogsskifte före inägornas försäljning, genom vilken avstyckning skiftet skulle bli avskilt för att — i varje fall tills vidare — utgöra särskild fastighet, har lantmäteristyrelsen efter en närmare redogörelse för förutsättningarna för att avstyckning må ske funnit att avstyckningen i fråga ej kunde äga rum. För det fall det skulle befinnas lämpligt att sälja endast egendomens södra åkerskifte (23,5 hektar) till arrendatorn, medan det norra inägoskiftet (17,7 hektar) tillsammans med skogsskiftet skulle behållas av kronan, har styrelsen framhållit, att en sådan ändring av fastighetsindelningen visserligen torde vara godtagbar enligt jorddelningslagen. Å andra sidan förutsatte ändringen dock att restfastigheten antingen försåges med nya ekonomibyggnader eller också att dess åkerskifte även i fortsättningen utarrenderades för sambruk med Åraslövs gård eller annat jordbruk med härför tillräckliga byggnader. Därest förslag skulle väckas att inägoskiftena skulle säljas till arrendatorn samt skogsskiftet behållas av kronan för att utnyttjas för studie- eller annat kulturellt ändamål, har styrelsen framhållit, att det ej framginge av utredningen i ärendet om förutsättningar funnes för en varaktig dylik användning av skogsskiftet. Även om sådana förutsättningar visades före-

ligga, torde dock enligt styrelsens förmenande avstyckningens tillåtlighet vara beroende av på vad sätt saken skulle komma att ordnas.

Lantmäteristyrelsen har slutligen framfört åsikten att det ur fastighetsbildningssynpunkt syntes mest ändamålsenligt att alla ägor till kronoegendomen disponerades i ett sammanhang och därvid de två åkerskiftena för sammanläggning med Åraslövs gård och skogsskiftet för sammanläggning med Åraslöv 8⁴.

Utskottet. I propositionen har föreslagits, att kronoegendomens skogsskifte skall avstyckas och egendomens inägor därefter säljas till arrendatorn av dessa ägor för fortsatt sambruk med dennes fastighet. Vidare har hemställts om bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om avyttring av jämväl det avstyckade skogsskiftet.

Med anledning av Kungl. Maj:ts framställning har en av utskottet utsedd delegation besökt egendomen. Domänverket har numera värderat egendomens skogsskifte. Värdet å skogsmarken och skogen har därvid fastställts till 107 000 kronor. Av värderingshandlingarna inhämtas, att barrskog, representerande ett värde av i runt tal 99 000 kronor, omedelbart kan avverkas.

Vid prövningen av försäljningsärendet har föredragande statsrådet ansett vissa ekonomiska synpunkter och billighetsskäl tala för att egendomens inägor bör tillföras arrendatorns fastighet. Under utskottets beredning av ärendet har å andra sidan framkommit, att möjligheter torde finnas att disponera egendomen till jordbrukets nytta i orten på annat sätt än som föreslagits i propositionen. Det har sålunda uppgivits, att i orten finnes flera mindre jordbruk, som genom s. k. triangelbyte skulle kunna få tillskott av jord i samband med överlåtelse av mark från egendomen. Utskottet anser det vara angeläget, att dessa möjligheter blir föremål för närmare utredning. Lantbruksnämnden torde därför böra beredas tillfälle att utföra en ny undersökning i ärendet, i syfte att få klarhet i huruvida icke egendomens ägor bör helt eller delvis utnyttjas i nämndens rationaliseringsverksamhet. Beträffande skogsskiftet vill utskottet ifrågasätta lämpligheten av att kronan avhänder sig ett skifte av ifrågavarande beskaffenhet.

Vid sitt ställningstagande i ärendet har utskottet även tagit hänsyn till att avstyckning av skogsskiftet kan ske endast om det är klarlagt att skiftet i samband med avstyckningen skall sammanläggas med viss fastighet eller att eljest förutsättning för avstyckning föreligger enligt jorddelningslagen.

Under återopande av vad sålunda anförts finner sig utskottet därför böra avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer alltså, att riksdagen må avslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Stockholm den 26 november 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGRÉN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Jon Jonsson, Näslund, Eskilsson, Bertil Andersson, Sundberg*, Bror Nilsson, Nord och Hjalmar Nilsson; samt

från andra kammaren: herrar Johnsson i Kastanjegården*, Jacobson i Vilhelmina, fru Eriksson i Hallstahammar*, herrar Ekdahl, Agerberg*, Svensson i Vä, Andersson i Essvik, Mårtensson i Smedstorp, Widén* och Johansson i Västervik.

* Ej närvarande vid justeringen.